

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 7 • год. ХСV • 7 април 2017 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

ТОЙ ИМА ГЛАС ЗА
СТО БАРИТОНА!

Разказ за
оперния певец
Стоян Попов

На стр. 4 и 5

26 МАРТ – ЯРЪК СИМВОЛ НА БЪЛГАРСКАТА ПАМЕТ

София: На тържественото поклонение
дойдоха трима вицепрезиденти

Денят на Тракия, 26 март, един от бележитите дни в българския културно-исторически камендар. На този ден се чества подвигът на българските войни, паднали край Одрин и из тракийските полета, както и почитта и паметта към хилядите българи – тракийски бежанци, намерили подслон в пределите на България и запазили родовата си памет. От 2006 г. този ден е признат от правителството за официален празник. Председателят на СТДБ Красимир Премянов се обърна с приветствие по случай Деня на Тракия: *Скъпи тракийци, Уважаеми сънародници, 26 март е паметна дата в летописа на Съюза на тракийските дружества и една от най-слав-*

ните и героични страници от българската история, чиято значимост може да се съизмерва с дати като 3 март и 6 септември. Днес почитаме войните, загинали в Одринската епопея, която донася свободата на тракийските българи. 26 март е ден на триумф, но и на трагедия, защото радостта от победите бързо се сменя с погром за българите от тези райони. Въпреки гоненията, тракийци остават верни на девиза „Не забравяйте, но не отмъщавайте“. 26 март е един от най-ярките символи на българската памет, която трябва да тачим и почитаме, защото народ, който не уважава миналото си, няма бъдеще! Нека в днешния ден се поклоним

пред подвига на българските войни, паднали край Одрин и из тракийските полета, да отдадем почит към паметта на хилядите българи – тракийски бежанци, намерили подслон в пределите на България и запазили родовата си памет.

Потомци на тракийски бежанци отбелязаха в София Деня на Тракия и 104-тата годишнина от Одринската епопея. В тържественото поклонение пред паметника на Одринци в участваха вицепрезидентът на Република България Илияна Йотова, Маргарита Попова, вицепрезидент (22 януари 2012 – 22 януари 2017), генерал Ангел Марин, вицепрезидент (22 януари 2002 – 22 януари 2012), Красимир Премянов, председател на Съюза на тракийските дружества в България, ген.-лейтенант (о.р.) Стоян Топалов, председател на Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва, мл.-лейтенант (о.з.) Петър Велчев, председател на Съюза на

военноинвалидите и военнопострадалите, тракийски дейци, столичани. Кратко слово произнесе вицепрезидентът Илияна Йотова, в което изтъкна, че дълг на политиките е да работят за справедливото решаване на тракийския въпрос. Поднесени бяха венци и цветя, с едноминутно мълчание бе почитена паметта на падналите при Одрин и загиналите в тракийските полета. Председателят на СТДБ Красимир Премянов подари на официалните гости книгата „Източнотракийският въпрос...“ от д-р Боряна Бужашка, издание на Съюза.

В памет на загиналите герои на Тракия отец Иван отслужи заупокойна молитва в църквата „Св. Николай Софийски Нови“ след което бяха поднесени венци и цветя пред паметника на Екзарх Антим I и паметника на Одринци. Честването бе организирано от Съюза на тракийските дружества в България, Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва и Столична община. Навсякъде в страната в този ден паметниците за Балканската война и на тракийските войводи потънаха в цветя и венци. И тъй като денят тази година бе и изборен, тракийските дружества организираха най-различни прояви в чест на празника в неговото навечерие или в предишните дни. За тях разказваме на стр. 2 и 3.

РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗБОРИ 2017

Централната изборителна комисия обяви окончателните резултати от изборите за 44-ото Народно събрание. За ГЕРБ са гласували 1 147 283 българи, за коалиция „БСП за България“ – 955 490, за „Обединени патриоти“ – 318 513, за ДПС – 315 976, а за „Воля“ – 145 637 души. ЦИК определи и разпределението на 240-те депутатски места. ГЕРБ има 95 депутати, „БСП за България“ – 80, ОП – 27, ДПС – 26, „Воля“ – 12. Близко два пъти са се увеличили гласувалите на БСП в сравнение с предишните парламентарни избори.

Както е известно ПК „Тракия“ е една от петте партии в коалиция „БСП за България“, Трима бяха кандидатите на ПК „Тракия“. За жалост те няма да заемат депутатски места. Най-близко до успеха бе Михаил Вълков в 2 изборителен район в Бургас, но той бе изместен чрез преференциалния вот. За съжаление слаба беше преференциалната подкрепа за него от тракийците в Бургас. ПК „Тракия“ остава в коалицията и ще разчита и на коалиционните партньори в подкрепата на тракийската кауза.

ДЕКЛАРАЦИЯ НА ЦЕНТРАЛНОТО РЪКОВОДСТВО НА СЪЮЗА НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ

Съюзът на тракийските дружества в България изразява своето безпокойство по повод продължаващите опити на висши държавни органи на Република Турция за намеса във вътрешните работи на суверенната българска държава.

В своята сто и двадесет годишна история ние не сме си позволили по какъвто и да било начин да засегнем турската държава, да и твърде дълго проявява разпореждаме как да решава тежкия Тракийски въпрос. Проявявали сме толерантност и търпение с надежда, че Република Турция ще признае избирането на над 60 000 български мъже, жени и деца от редовната османска войска през 1913 година. Давали сме си сметка, че днешните турски правителства не носят отговорност за прогонването на общо 300 000 души, с каквото могат да носят на гръб, както и за заг-

равването на тяхната земя-частна собственост и имущество. Но тези турски правителства носят отговорност за това, че отхвърлят този исторически факт, че не желаят да започнат преговори за възстановяване на имуществените права на стотици хиляди български граждани, потомци на бежанците от Тракия и от Мала Азия. Българската държава също твърде дълго проявява необоснована мудност при разглеждането на този въпрос, който няма нищо общо с традиционните дипломатически отношения между нас.

България и Турция са държави-членки на ООН. Принципите за суверенитет и ненамеса във вътрешните работи един на друг са в основата на Устава на тази най-авторитетна международна организация.

Продължава на 2-а стр.

ВАРНА

С тържествено поднасяне на венци и цветя пред арката на Осми Приморски полк, Варна отбеляза Деня на Тракия и 104 години от превземането на Одрин. Участие в тържествената церемония взеха зам.-кметовете на Община Варна Пейчо Пейчев и Коста Базитов, областният управител Тодор Йотов, представители на ОБС, командирът на ВМС контраадмирал Митко Петев, районни кметове, граждани и гости на града. „Светът има да се чуди на вас, че успяхте за 30 часа да превземете една от най-силните крепости. Гордея се, че съм ваш началник, гордея се че съм българин“, се казва в поздравителната заповед на генерал Георги Вазов. Това припомни в своето вълнуващо слово Румяна Вълчева – председател на Варненското тракийско дружество „Капитан Петко войвода“ и председател на Тракийския женски съюз „В този ден трябва да се обърнем и към нашите деца, за да ги възпитаваме в това, което тракийци са казали – помнете, но не откъсвайте“, каза в словото си контраадмирал Митко Петев. По време на събитието, организирано от тракийското дружество „Капитан Петко войвода“, свещеници от Варненска и Великопреславска митрополия отслужиха заупокойна молитва за загиналите.

СТАРА ЗАГОРА

С военен ритуал и полагане на венци и цветя пред паметника „Одринска епопея“ в парк „Тракия“ – Стара Загора, на 23 март бяха чествани 104-ата годишни

26 МАРТ – ЯРЪК СИМВОЛ НА БЪЛГАРСКАТА ПАМЕТ

на от Одринската епопея и Денят на Тракия. Организатори на събитието бяха Община Стара Загора, Втора тунджанска механизирани бригада, тракийското дружество „Одринска епопея“ и Съюзът на офицерите и сержантите от запаса и резерва.

На поклонението присъстваха областният управител Веска Шошева, председателят на общински съвет Емил Христов, заместник-кметът на общината Иванка Сотирова, командирът на 2-ра механизирани бригада бригаден генерал Костадин Кузмов, старозагорският митрополит Киприян, жители и гости на града. В своето слово Цанко Атанасов – секретар на тракийското дружество „Одринска епопея“, изтъкна приноса на Осма тунджанска дивизия, първа преминала турската граница, първа срещнала врага и отново първа дала своите жерт-

ви. По време на церемонията беше отслужена заупокойна молитва за падналите, а представители на хорове към тракийското дружество, на туристическо дружество „Сърнена гора“, на хор „Петкана Захариева“ към народно читалище „К. Ганчев“ и ансамбъл „Зорница“ изпълниха тракийски песни.

ПЛОВДИВ

На 23 март т.г. в препълнената зала на Дома на армията в

Пловдив бе отбелязан тържествено Денят на Тракия на тържество, организирано от тракийското дружество „Войвода Руси Славов“. Представителният духов оркестър на 68-ма бригада „Специални сили“ – Пловдив, изпълни националния химн и „Велик е нашият войник“. Представителна група от ансамбъл „Тракия“ изпя „Ясен месец“, а фолклорните състави на дружествените секции в Куклен и Браниполе, лауреати на музикални фестивали, поздравиха присъстващите с тракийски песни.

Сред гостите бяха Ехиязар Узунян, почетен консул на Република Армения в Пловдив, бригаден генерал Явор Матеев – командир на 68-ма бригада „Специални сили“, представители на Общината и общинския съвет и други. Прочетени бяха много приветствени писма и

поздравления за Деня на Тракия.

Слово произнесе бригаден генерал Янко Янев (о.р.) – председател на СОСЗР – регион Пловдив. Той напомни за подвига на бойците и командирите на Втора Българска армия, влязъл в учебниците по военна тактика на Военните академии по света. Председателят на Пловдивското тракийско дружество ген. майор Нонка Матова награди от името на ЦР на СТДБ с медал „Капитан Петко Войвода“ Ели Гьорева, Георги Гьоров, Илия Жилов, Андон Маринов, работили активно да тракийската кауза и отбеляза, че тракийско дружество „Войвода Руси Славов“ е награждено със златен плакет на СТДБ „120 години организирана тракийска дейност в България“. Тя връчи „почетни дипломи“ на отличени дружествени дейци за добра работа и постигнати резултати. Празненството продължи с концерт на Национален фолклорен ансамбъл „Тракия“.

ДИМИТРОВГРАД

На 23 март т.г. тракийците от Димитровград тържествено отбелязаха Деня на Тракия. Честването започна с поднасяне на венец и цветя пред паметника на Капитан Петко войвода в града. Кратко слово произнесе секретарят на дружеството Десислава Костова. 26. март е ден на гордост от подвига на българската армия при превземането на Одрин, но и ден на памет, почит и урок по родолюбие, каза тя. В словото си тя припомни, че случайно или не, на същата дата, но през 1879 г., от трибуната на учредителното събрание, неговият председател Екзарх Антим I-ви поставя на гласуване и е приет чл.23 от Търновската конституция, който гласи, че българското знаме е трицветно. Състои се от три цвята-бяла, зелен и чер-

вен, поставени хоризонтално. С това се поставя началото на символите на новата българска държава. Писателят Константин Петканов пише: „Насилници ми отнеха бащината стряха, но аз не я откъснах от сърцето си, а я населих с безсмъртни души, които живеят и ще живеят, докато има слънце над равнината, ниви по земята и обич между хората!“ Това е простичко и правдиво описание на съдбата и надеждата на всеки тракиец.

Тя прочете и два поздравителни адреса, пристигнали до дружеството – от кандидатите за народни представители от 29 МИР Хасково – Елена Йончева от „БСП за България“ и Гергана Кръстева от ГЕРБ.

МОМЧИЛГРАД

Тракийско дружество „Момчил юнак“ в Момчилград, организира честване на Деня на Тракия. На този ден си спомняме за подвига на българските войни, паднали край Одрин и из тракийските полета, както и се почита паметта към хилядите българи – тракийски бежанци, намерили подслон в пределите на България и запазили родовата си памет. Пред членовете на дружеството председателят Генчо Кутелов говори за бележитата дата и за уроците на историята. Пред паметника на Капитан Петко войвода в центъра на града тракийците поставиха венци и цветя.

ДЕКЛАРАЦИЯ...

Продължение от 1-а стр.

ДПС в продължение на дълъг период от време получаваше морална и материална подкрепа от Анкара. Дейността на тази партия доведе до турцизиране на българските мохамедани, до ислямизиране на българските цигани, до пряка външна намеса в религиозния живот у нас, до нежелателни последици за българския обществено-политическия живот. В услуга на интересите

на Турция за прокламираното от турските ръководители възстановяване на влиянието на Анкара върху бившите територии на Османската империя. Сега друго, откритото протурско формирование- ДОСТ, с демонстративното съдействие на турските власти посяга на Конституцията на суверенната българска държава, нарушава обществен ред и регламента по предстоящите на 26 т.м. избори за Народно събрание.

Настоящото и бъдещето на българо-турските отношения са в пряка зависимост от спазването на добрия тон, от съблюдаването на принципите и нормите на международното право, от европейски подход към оценката и поведението на висшите ръководители на България и Турция. София вече даде пример за това. Призоваваме Анкара да я последва!

24 март 2017 Централно ръководство на СТДБ

СЛИВЕН

На 10 март 2017 г. във Военен клуб в Сливен зазвуча емблематичният марш „Велик е нашият войник“ за тържествения концерт в чест на 104 години Одринска епопея и Ден на Тракия, 72 години от Дравската битка и 125 години от рождението на командващия Първа българска армия ген. Владимир Стойчев. Тържеството се проведе под патронажа на Съюза на ветераните от войните на България, запасното войнство в града и тракийско дружество „Лазар Маджаров“. Водещият полковник от резерва Божидар Борденяшки и младата тракийка Татяна Казакова в красив автентичен тракийски костюм завладяха публиката със стихове за героизма на българския войник – винаги победяващ, никога непобедим. Фолклорен певчески състав „Тракия пее“ откри музикалната част с прокуствено мотото: „Тракийо моя, сълза и песен, моя мечта – насън и наяве...“ Звучните тракийски песни бяха горещо аплодирани от публиката. Настроението продължи с изпълнение на хор „Будители“ на сливенските учители, хор „Росиянка“ и „Славяни“ при руско дружество „Отчий дом“.

Танцьорите от школата по художествена гимнастика „Дивна“ и детски фолклорен състав „Бисерче“ при Военен клуб – Сливен повишиха настроението на публиката.

БУРГАС

С кулинарно изложение на тракийски гозби, което се проведе в дома на тракийското дружество „Екзарх Антим Първи“ започнаха проявите, предвидени

в празничната програма по повод Деня на Тракия, който се отбелязва на 26 март. Над 20 участнички се включиха в проявата, каза председателят на организацията Тодор Ангелов: „Те са ги направили по рецепти, които са получили от техните майки, а те от своите баби, които са ги донесли от Одринска и Беломорска Тракия, защото те са все потомци на тракийски бежанци. За първи път организираме тази проява, но сме решили да стане традиционна, като ще е направим и в по голям мащаб.“ Една от участничките в кулинарното изложение е Кера Георгиева от с. Люляково, която е председател на малоазийския клуб „Тянка Бошнакова“, в който членуват 104 души. Тя разказа, че предците ѝ са от с. Горноселци, Ивайлоградско. По време на турското робство, за да се спасят от потурчването бягат в Мала Азия и създават там български села. През 1914 година се завръщат в България и се установяват в полите на Източна Стара планина и основават село Керметлик (Люляково). „Не може да си тракиец и тракийското в себе си да скриеш, то в кръвта ти е вродено“, каза Кера Георгиева. На следващия ден се състоя патриотичен рецитал в Дома на тракийското дружество, както и авторски рецитал на проф. Стефан Чапкънов – диригент и композитор, създател на ансамбъл „Странджа“. В неделя бяха поднесени венци и цветя на паметниците на тракийските войводи.

ХАСКОВО

Тази година Денят на Тракия в Хасково беше почетен по особено тържествен начин, въпреки

ки изтеглената дата – 24 март. Той започна с представяне на том 7 на сборника „Тракия“ – издание на филиала на Тракийския научен институт в Хасково. В съпровод на общинската духовата музика на бяха положени венци и цветя пред паметника на

Капитан Петко войвода. Поднесени бяха венци и цветя и пред паметника на неznайния

воин на площад „Свобода“, отслужена бе заупокойна молитва за загиналите през войните тракийски българи от отец Никола.

Слова за Деня на Тракия изнеса зам. кметът на Хасково Велин Балкански и проф. Светлозар Алдъров. Честването продължи с концерт на представителния ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“, на народния оркестър при Община Хасково и завърши с голямо хора на площада.

ЯМБОЛ

26 март изпълва душите ни с чувства на възторг, признател-

ност и преклонение. С тези думи в своето слово пред паметника на тракийските бежанци на централния площад „Освобождение“ в гр. Ямбол председателят на дружество „Тракия“ Михаил Вълв поздравя мнозинството с предстоящия празник. Той подчерта, че „денят на Тракия е не само израз на отговорност и достойнство пред загиналите за свобода, но преди всичко за нас – живите. След словото му бе поднесен венец на паметника.

Тържеството продължи в залата на Военния клуб, където тракийци бяха поздравени от

гл. експерт о.з. полк. Красимир Вълв, който връчи грамота на председателя Михаил Вълв за обществено патриотичната дейност на тракийското дружество. Михаил Вълв награди Елена Георгиева по повод 90 години от рождението ѝ за активна родолюбива и обществено полезна дейност с Голямата награда „Плакет на дружество „Тракия“ – Ямбол“ и диплом, и Радка Василева, една от основателките на дамски хор „Тракийка“ за съхранение на традиции в областта на народното

церт, с песни за Тракия, за смели воеводи и героичните им битки запяха хор „Тракийка“. В концерта участваха ученици от Музикалното училище „Христина Морфова“ – гр. Стара Загора, деца от с. Тенево и от Общинския комплекс, дамският хор „Георги Димитров“ при читалище „Тракийска лира“ с художествен ръководител Весела Пеастърмаджиева, и вокалната група „Виолина“ при читалище „Пробуда“.

ЦАРЕВО

На 23 март т.г. кметът на Община Царево инж. Георги Лапчев, представители на администрацията, членове на Тракийското дружество и граждани поднесоха венци и цветя пред паметника на Георги Кондолов. Учениците от клуб „Слово“ изнесоха тематичен рецитал, а след събитието всички присъстващи бяха поканени в Общинския исторически музей, за да разгледат експозиция „Етнография“, която онагледява историята на региона от началото на XX век. Посетителите имаха възможност да изслушат урок по „Крайзнание“.

Чествания на 26 март – Деня на Тракия се състояха и в Казанлък, Созопол, Плевен, Кърджали и др.

ТА ТОЙ ИМА ГЛАС

Знаменитият певец Стоян Попов е получавал възхищението на кралски фамилии, бисовете на критиката, на омагьосаната публика от цяла Европа и от цял свят

■ Стоян Попов в ролята на Набуко из едноименната опера на Джузепе Верди

На 23 март, т. г. на 83-годишна възраст почина големият оперен изпълнител – баритонът Стоян Попов, потомък на тракийски бежанци.

МИХО ЧЕРВЕНКОВ

Стоян Попов е роден на 21 октомври 1933 г. в голямото и хубаво село Момина църква, Бургаско, което е и мое родно село, там в митичната Странджа планина, само на седем километра от връх Керван сарай, по който се е проточила границата със съседна Турция.

Откак помня, баща му поп Стефан (Станко Ангелов) беше свещеник в селото. Роден е в Лозенград, остава кръгъл сирак и по време на Балканската война с баба си бяга от масовите кланета в свободното Отечество.

Като малък с майка ми с трепет съм престъпал черковния праг. Свещеникът беше млад, висок, строен, хубав, а когато запееше, наистина бе ангелогласен.

На Стоян и фамилното му име е Попов. Вечер, както във всички къщи в селото, и в техния дом си светят с газена лампа, трудно е за четене. И майка им, тогава млада и кипра, след вечеря ги гушне с братчето му и им пее стари народни песни. Стоян слуша, започва и той да пее, отдава му се.

– Един прекрасен ден баща ми донесе вкъщи грамофон с много плочи – разказва за онова време Стоян. – Аз го обсебих и пеех заедно с него. Веднъж ме чу съседка, спря се и погледна към отворения прозорец:

– Много хубаво гласче имаш, ще станеш голям певец.

С отличен успех завършва прогимназията и се записва в Първа мъжка гимназия в Бургас. Всичко е непознато за начинаещия гимназист, но е ново, хубаво и го вдъхновява. Един ден в час

по български език учителят пита може ли някой да изпее историческа народна песен. Стоян запява „Турчин робини караше“, а след като свършва, вижда, че учителят, изправен до катедрата, плаче, а също и съучениците му.

Идват и първите сърдечни трепети. Още в гимназията Стоян се среща с бъдещата си съпруга Сия и по-късно писмата летят между тях. И гимназията завършва с отличие, но поради произхода му, пътят към висшето образование за него не е постлан с червен килим. А и баща му казва, че повече не може да го издържа, няма средства.

Приемат го на работа като сондър в мина „Росен“. Бързо се сприятелява с всички и при всеки удобен случай пее. Главният геолог бил руснак с „хармощка“, а Стоян знае и пее всичките им песни: „Ей ухнем“, „Дубиничка“, „Стенка Разин“...

– Ти не си Стоян Попов, ти си Фьодор Шаляпин – му казва с възхита руснакът.

Когато идва време да постъпи в казармата, получава повиквателна за трудовите войски – трудовак. Работата е тежка. Но по онова време се обръща голямо внимание на художествената самодейност, сформирани са певчески колективи в поделенията. Така Попов попада на подходящото за него място – дирижира и сам участва в хора

на ротата, а после и на дружината.

Той е на строежите на Девня, след това го преместват във Варна по изграждането на Корабостроителния завод. Работят по цял ден, но вечер войниците пеят и гласът на Стоян се носи навсякъде. Където и да участва, проличава, че има глас, дарба да пее и то каква дарба!

Организиран е общ преглед на художествената самодейност във Варна. В журито е и Киркор Киркоров, диригент на Ансамбъла на трудовите войски. Бързо оценява възможностите на Стоян Попов, радва се на неговия мощен и красив глас и прави постъпки за изпращането му в София и включване в Ансамбъла на трудовите войски. По този повод Стоян ще сподели, че е „започнал нов етап в живота му“.

Репетициите вървят успешно, Стоян бързо напредва. Първото представяне е в зала „България“ през 1954 г., когато е галаконцертът на ансамбъла. Подпомаган от двама колеги, той пее солото на „Амурски вълни“. Бурните аплодисменти са израз на големия успех, за него вече започва да се говори и пише с най-високи оценки.

По-късно срокът на военната служба изтича, идва уволнението. Стоян отново е в Бургас и търси работа. Случайно научава, че в местната опера ще има прослушване за хористи и се явява. Слушат го и го питат:

– Момче, ти за какъв се явяваш?

– За хорист – отговаря Стоян.

– Какъв хорист, ние такъв солист нямаме и не сме имали – възкликва диригентът Васил Лолов.

Бургаската опера е самодейна, няма щатни длъжности, но ръководството е твърдо решено да го спечели за състава и го назначават на административна длъжност, колкото да е на заплата. През деня той е домакин, касиер, снабдител, помощник-режисьор, завеждащ постановъчната част, а вечер пее на сцената. Още е съвсем в началото, а вече му правят неочаквани предложения:

– Започнах да играя централни роли като Бартоло в „Севилският бръснар“, а композиторът Марин Големинов току-що бе написал операта си „Ивайло“, чу ме и предложи да изпълнявам главната роля в Софийската опера, но аз категорично отказах.

През годините връзката му със Сийка Христова не е прекъсвала. Оженват се. Тя е учителка. Заплатата на Стоян е малка, но любовта и мечтите им са безкрайни – понесени от бързее на живота, преминават много трудности и остават верни до край.

Той много пъти ще каже:

– Където и да бях, мислех за семейството, исках по-скоро да се

завърна в България!

През това време в Бургас се строи летен театър – завършен е през 1958 г. Откриването е много тържествено, присъства правителствена делегация начело с Тодор Живков. В програмата участва и Стоян Попов. Като го чува, „простият селянин от Правец“ казва:

– Аз в Софийската опера не съм чувал да пеят така хубаво, кое е това момче?

– Ами, Стоян Попов – отвърщат му.

– Веднага да го пратим да учи в Италия!

След два дни го представят на Живко Живков, тогава министър на просветата и културата, който още с влизането го поздравява:

– Честито, младеж, отпуснахме ти 800 долара стипендия. Заминаваш за Италия да учиш!

Но Стоян Попов е изненадан, все още не е мислил да става певец. Отказва!

– Този килим, на който си стъпил, е пропит от сълзите на твои колеги, които искат да ги изпратим – шашнат е министърът, – а ти не искаш. Защо?

Стоян обяснява, че има семейство, малко дете, но това, което е най-важното, е, че няма музикално образование, не може с тази музикална култура да ходи в чужбина и да излага родината.

Взети са мерки, направено е необходимото и е приет за студент в Консерваторията в класа на световноизвестния български певец и педагог проф. Христо Бръмбаров. Негови ученици са едни от най-ярките гласове на родната сцена.

Но възникват куп проблеми – нямат жителство, не могат да назначат съпругата му никъде на работа, нямат квартира! С много тичане, ден след ден, всичко това остава зад тях.

Трудностите по пътя на развитието са много, но не плашат бъдещия баритон от най-висока певческа класа. Той е слушал тихите и упойващи разкази, или както той ги нарича „много легенди“ на баща си и дядо си за техния род, за прадядо му поп Атанас, получил прозвището Атанас Лютий (1835-1878), за това, че по време на робството защитава българщината, уговаря хората да не плащат данък на гръцкия владика. И не само това – удря плесница на владиката, изгонва го от черквата и въвежда в селото

■ Със съпругата Сия

четенето на светото евангелие на славянобългарски език вместо на гръцки. Така Стоян наследява от своите предци борбеност, и постига всеки успех с труд и прилежност, с доброта и постоянство.

Професорът е много внимателен, но и много възискателен, започва напрегната работа, която го увлича все повече, денят и нощта се сливат. Още в началото, при първите уроци, се оказва, че гласът на Стоян Попов е без предели! По-късно той разказва:

– Професорът кани Николай Гяуров да му стане асистент и му възлага да ме разпее в съседния кабинет. Стигам до горно до, започвам да връщам, връщам и... няма край. Гяуров скочи и вика: „Маестро, какъв е тоя глас, какво е туй чудо!“

Но опитният педагог преценява, че предстои много работа по шлифоване на гласа и още, и още...

В София през 1959 г. като студент се явява заедно с Бургаската опера на фестивала на самодейните опери, където пеят „Бохеми“. Председател на журито е директорът на Софийската опера Димитър Петков, който слуша първокурсника, остава възхитен и го кани там да пее, но проф. Бръмбаров не дава съгласие, не иска да се разде-

■ С майка си Стама (баба попадия)

■ Сцена от операта „Риголето“ на Джузепе Верди. Риголето – Стоян Попов

ЗА 100 БАРИТОНА!

ли със своя възпитаник и Попов продължава обучението си в Консерваторията.

Възможностите му все повече нарастват. Още като студент той завоюва златен медал! Това става през 1962 г. на VIII младежки фестивал в Хелзинки, Финландия. В групата за участие той е включен заедно с Никола Гюзелев, Димитър Петков, Тодор Бонев, Цветанка Аршикова и други. Преди замиването се получава известие, че се е родил син на Стоян – Стефан. Стиснал ръката му, професорът му честити и възкликва:

– Ти получи златен медал от жена си, сега трябва и ти да й донесеш златен медал от Хелзинки.

Така и става. Попов се връща със златен медал:

– Спечелих между 35 баритона. Бяхме 5 души от България и обмахме всички златни медали – споделя той.

Това най-високо отличие е признание за труда и таланта му. И от много страни импресарии, след като го чули, се редят да го канят за техните опери. На всички отказва с думите:

– Аз съм българин и ще работя за България!

Държавният изпит взема с отличие. Още през 1965 г. заминава за Куба с петима колеги. Там са няколко месеца, жънат големи успехи, присъдено му е званието „Почетен гражданин на Хавана“. Започва грандиозната кариера на баритона Стоян Попов у нас и по света.

Стоян Попов и още група колеги от Националната опера приемат, както той споделя, „триумфален поход“ с: „Хованщина“, „Княз Игор“, „Борис Годунов“, „Дама Пика“. Започват през 1969 г. Това са първите големи турнета. С Борис Христов са в Неапол, след това – във Виена и други градове.

Европа е възхитена, посрещат ги „на колене“. Но изключително големият успех е в Москва, в Большой театър, също с „Хованщина“, и Стоян Попов още помни отзивите: „Че това нещо у нас, в Русия, не е правено!“

В Рим също пеят „Хованщина“ и то в много силен състав: Никола Гюзелев, Надя Афеян, Любомир Бодуров, Димитър Петков, Сте-

фка Минева, Любомир Михайлов, Александрина Милчева, Стефан Еленков.

– Това продължи до 1986 г. – споделя Стоян Попов – и благодарение на Националната опера направихме световна кариера.

А годините вървят, расте малкият Стефан, син на Стоян Попов, за който като малък в село Момина църква е полагала грижи баба му, която и на него пее стари народни песни. И той тръгва по попрището на баща си, завършва Държавната консерватория в Букурещ, започва певческата си кариера в Букурещката опера, също баритон, и остава там. Искан е да докаже собствен стил и възможности извън популярността на своя баща. Това го лишава от близостта на родители, в България идва на гости, обича родината, но отдален на операта, постига по собствен път, също свои високи върхове. И дъщерята на Сийка и Стоян Светлана се е отдала на музиката.

При честване на 70-годишния юбилей излиза от печат книгата на Марина Гочева „В света на Стоян Попов“. На базата на огромен фактически материал авторката задълбочено проследява изграждането и възхода на големия певец и артист. В малкото уводни думи към книгата Михаил Ангелов отбелязва:

„От момента на първата ни среща, когато Стоян Попов беше мой студент, аз бях завладян от неговата гласова магия-мощ, диапазон и от онзи неповторим тембър, кодиран в гърлото му, от силата, красотата и гордостта на Странджа планина“.

Критиците във Франция, Германия, Австрия, Холандия, Белгия, Испания, а също и тези от Русия, Мексико, Бразилия и Куба са прехласнати и не пестят суперлативите си за Стоян Попов.

Париж: „Съгласен съм по сила и красота баритон“;

Берлин: „Гласът му е метален, могъщ, притежава изключителна сила и широта и е съчетан с неподправена артистична дарба“;

Белгия: „Свърхчовек на баритоните, гигантска осанка, мощен глас, най-хубавият тембър на Вердиев баритон, за когото само можем да мечтаем“.

Критиката неизменно се възхищава от постиженията му в ролите на Княз Игор, Княз Галицкий, болярина Шакловити, Борис Годунов. Гастролите му по света получават оценки като: „Изключителен Макбет“, „Ненадминат интерпретатор на Скарпия“, „Един незабравим

Набуко“, „Гласовата катедрала“.

Стоян Попов пее на три континента, но винаги бърза да се завърне в родината си, която обича безмерно: да се изкачи на сцената на Театъра за опера и балет, да отиде в Бургас и застане край морския бряг, да се потопи в топлите и заоблени гънки на родната Странджа планина.

Освен толкова обичан от публиката певец и актьор, той е и голям родолюбец. Неотклонно следва заветите на кръвта. В родината си черпи вдъхновение и сили, за да разнася по света славата на големите български оперни гласове. В майката родина постига върховете в попрището си.

– Където и да ходех по света, винаги се връщах тук, където са корените ми – споделя той.

Тук изпълнява централните партии в оперите на Верди: „Травиата“, „Трубадур“, „Макбет“, „Аида“, „Отело“, „Фалстаф“, „Ернани“. Голямо значение за възхода му имат „Риголето“ и „Набуко“ на

■ Барон Скарпия – Стоян Попов, „Тоска“ на Пучини

същия автор. И още: на Пучини – „Тоска“, на Бизе – „Кармен“, на Чайковски – „Дама Пика“, на Мусоргски – „Хованщина“, „Борис Годунов“. И не само това.

Стоян Попов включва в своя репертоар изпълнението на всички известни творби на български композитори. Неповторими са успехите му в българските образи, които пресъздава: Събо от „Момчил“, Цар Калоян от операта на П. Владигеров, Цар Иван Шишман от „Мария Десислава“ на П. Хаджиев.

Майсторството му и огромният опит превръщат партията на Хан Крум от едноименната опера на Ал. Йосифов в един от шедьоврите на българското оперно творчество. За нея авторът допълва:

– Всеки композитор би мечтал да има такъв Хан Крум като Попов, а аз го имам!

Българската критика също не пести суперлативи за певческите и артистичните възможности на Стоян Попов. Тя отразява широко творческия път на баритона от Странджа.

„Народна култура“: „Неговият Риголето се отличава със силата на внушението, с въздействието и с вокалната си пълноценност“.

Списание „Българска музика“: „Стоян Попов ни зарадва със своя пълноценен Събо, пресъздаден с недостигната досега импо-

зантна мащабност на певчески средства, внушителен физически облик, крупен актьорски замах“.

Проф. Александър Текелиев:

„Стоян Попов е внушителен, характерен, впечатляващ, благороден и на сцената, и в живота. С него се работи леко“.

В. „Поглед“:

„Внушителен и убедителен Иван Шишман създадоха Стоян Попов и Сабин Марков“.

Проф. Боянка Арнаудова споделя:

„Оперният певец Стоян Попов притежава неповторим, изключителен глас, какъвто днес рядко

може да се чуе, самороден талант, шлифован от най-големия български вокален педагог маестро Хр. Бръмбаров... Стоян Попов изпя най-тежките и прочути баритонове роли у нас и зад граница. Изпя ги така, че се превърнаха в модел на вокално майсторство“.

Когато през 1968 г. се провежда конкурс за млади оперни певци, Стоян Попов е определен да им партнира и осем вечери подред не слиза от сцената. Павел Матев, тогава министър на културата, проявил интерес към конкурса, накрая ще възкликне:

„Този конкурс трябва да се нарече „Стоянияда“, та той има глас за 100 баритона“.

Помни всеки спектакъл, всяко турне. Помни уважението на цели кралски фамилии и възгласите на критиката. Цяла Европа аплодира изпълненията му със Софийската опера. В своята блестяща кариера винаги е бил предан на „своя“ оперен театър – Софийската опера. Там прави първите си големи роли и се утвърждава като оперен певец от най-висока класа.

Стоян Попов не е просто в златната хроника на Софийската опера. Над 40 години раздава своята огромна жизнена енергия, знания и талант на сцената – в страната и в чужбина: стотици спектакли и

■ В ролята на Скарпия от операта „Тоска“ на Пучини

концерти, десетки партии. От тях 32 години е в звездния състав на Националната опера!

Около Стоян Попов винаги има група млади певци, на които помага, споделя своя опит, напътства ги. През 1990 г. Странджа го избра за депутат във Великото народно събрание.

Колко и какви отличия има Стоян Попов?

Много и все най-високи: 1972 г. – „Заслужил артист на България“; 1978 г. – „Народен артист на България“; 1980 г. – най-високата награда за онова време – „Димитровска награда“; 1983 г. – орден „Народна република България“ за неговата 50-годишнина; 1989 г. – награда „Златната лира“ на Съюза на музикалните дейци.

Маестро Стоян Попов получава „Златно перо“ за принос към българската култура, удостоен е със званието „Камерзингер“ на Австрия, а през 2013 г., за 80-ия му рожден ден освен многото подаръци, които получава, отново му е присъдена почетната „Златна лира“.

Стоян Попов е почетен гражданин на Хавана, Бургас, Враца. От върха на своята 80-годишнина легендарният баритон споделя:

– Сега виждам, че кариера, слава, богатство, театър, публика – всичко е преходно. Успях да си запазя семейството. Сега имам дъщеря, син, внуци и те ме радват на старини. („ДУМА“)

■ В ролята на хан Крум от едноименната опера на Александър Йосифов

■ Княз Галицкий - Стоян Попов, Ярославна – Юлия Винер („Княз Игор“ на Александър Бородин)

БЪЛГАРО-ТУРСКИТЕ ДИПЛОМАТИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ 1989–2016 Г. В СВЕТЛИНАТА НА ВЗАИМНИТЕ ИМУЩЕСТВЕНИ ПРЕТЕНЦИИ

Д-Р БОРЯНА БУЖАШКА

Началото на прехода от държавен социализъм към парламентарна демокрация и пазарна икономика съвпада с края на т.нар. възродителен процес. Променената обстановка след 1989 г. и особено изселването на хиляди български турци в Турция са предмет на разговори в Анкара през 1990 г. От българска страна участват Димитър Луджев – заместник министър-председател, и Огнян Пишев, икономически съветник на президента Желю Желев, които имат изразена готовност за сключване на специална спогодба или отделно приложение към двустранния договор. Турската страна настоява да се разгледат въпросите преди всичко за социалното осигуряване на напусналите България български граждани от турски произход. Предложение за сключване на изселническа спогодба с цел решаване на икономическите и социалните проблеми на установилите се в Турция български граждани е направено неофициално и от турския външен министър Ъ. Челеби на срещата му с Ст. Стайков – първи заместник-министър на външните работи на 25 октомври 1990 г. Важен момент е фактът, че към 21 ноември 1990 г. в Турция са останали 218 659 български граждани, като според данните на турската преса 65 хил. са приели турско гражданство. Това кара българската страна да подготви за едни бъдещи преговори с Турция генерална позиция, която да служи като основа както за преговори, така и за срещи и разговори на различно ниво. Опити за изработване на такава генерална позиция се правят през 1991 г., като нейна основа са претенциите от имуществен и финансов характер в отношенията между България и Турция. Със заповед на министър-председателя Димитър Попов е сформирана междуведомствена експертна комисия към Министерския съвет. За нея приоритетните въпроси са свързани

с изселването на българските граждани от турски произход. Комисията има за задача да събере и анализира всички документи, данни и факти, свързани с изселването и завръщането в обратна посока през периода след Освобождението на България и възникналите в резултат на това имуществени и финансови въпроси. В решението специално е отбелязано „особено внимание комисията да отдели на периода след юни 1989 г.“

В доклад на министъра на външните работи Стоян Ганев до министър-председателя на България Филип Димитров за изготвяне позиция на българската страна за предстоящите преговори по имуществени и финансови проблеми с Република Турция подробно се изброяват българските претенции към Турция. Текстът на изложението е грапов и са допуснати грешки, които показват, че справката е готвена от хора, които не познават проблема в дълбочина. В същото време се появяват нови позиции. В първа точка „Имоти, изоставени от български граждани и свързаните с тях доходи“ е посочено, че става въпрос за 15 хиляди българи, „чиито имоти са отчуждени и раздадени на турски заселници“. Говори се за 6600 изселени българи от Мала Азия, като същевременно се цитират данните, предоставени от Тракийската организация за 809 семейства, оставили 2448 сгради и 150 000 декара земя. Стойността на български двувластни имоти е определена на 211 388 500 лв. по курс от 1925 г., каквато сума има и в предишни справки. Посочва се цифрата 300 български граждани, които са експулсирани от Турция след 1925 г. до началото на осемдесетте години. Ако съдим по докладите на българските дипломатически представители в Истанбул, такива случаи съществуват, но за тях няма данни за стойността на оставеното от тях имущество. В тази връзка

се споменава и за имоти на изселени се или изселени българи от Цариград. Като се посочва, че през годините турската страна е създавала много ограничения за ликвидация на техните имоти, не са дадени конкретни данни. Обосновката на тази претенция авторите намират във факта, че през 1935 г. в Цариград са живели около 30 000 българи, а в 1991 г. те са по-малко от хиляда.

Към горните претенции се прибавя и искането за възврънатите имоти на български турци, които на основата на Протокола към Договора за приятелство от 1925 г. са се завърнали в Кърджалийско, но не се дават конкретни данни. Без допълнителна обосновка е посочена и претенцията на Съюза на тракийските културно-просветни дружества за некомпенсирани 1 200 000 декара земя и около 12 500 покрити недвижими имоти. На последно място се посочват екзархийските имоти, както и българската болница „Евлоги Георгиев“. Отново се повтаря българската позиция, че тези имоти трябва да се разглеждат извън общия контекст на останалите имуществени и финансови претенции. Отбелязано е, че турската страна отказва да признае правото на България на собственост върху тях, като се настоява да бъдат включени в общото салдо на взаимните претенции на основата на секретния протокол „Башев – Чаглаянчил“ от 21 август 1966 г. Предвид „сложността на проблематиката, известна неизясненост на фактическата ситуация (липса на фактически данни по много от посочените по-горе въпроси) и с оглед необходимостта от задълбочено и подробно разработване на системна и мотивирана позиция на българското правителство за предстоящите преговори“ се предлага създаване на междуведом-

ствена комисия, която да издири, систематизира и обобщи фактическия материал, необходим за оформяне на претенциите на българската страна“.

Наред с неточностите, допуснати в доклада, в предложението за решение на Министерския съвет се дава срок на министъра на финансите... „да определи и осигури публичност на условията и реда за подаване и обработване на декларации от български граждани за изоставени от тях и техните наследници недвижими имоти на територията на Република Турция, които не са могли да бъдат свободно ликвидирани и за които не е получено обезщетение от турската държава“. Общият неподготвен тон на целия материал очевидно кара Филип Димитров да постави следната резолюция: „Не виждам виждане на водещата институция как и какво“.

Най-значителният факт по отношение на българотурските отношения след 1989 г. е подписването на Договора за приятелство, добросъседство, сигурност и сътрудничество от 6 май 1992 г. в Анкара. Той е най-важната съставна част на съвременната юридическа основа на двустранните отношения и за решаването на съществуващите проблеми в дух на взаимно уважение, ненамеса във вътрешните работи и доброжелател-

ство. Добра воля е демонстрирана и от двете страни и до подготовката на текстовете, в изпълнение на Протокола за съвместни действия, подписан между министрите на външните работи на 31 март 1992 г. в София. Трябва да се има предвид, че този договор препотвърждава Ангорския договор и Одринското споразумение. Официално е записано, че двете страни декларират, че ще спазват подписаните и възникналите в момента на подписването договори, така че нито Ан-

горският договор, нито Конвенцията за установяване са денонсирани. По настояване на тогавашния посланик в Анкара Петър Воденски в опорните точки за преговорите е включен въпросът за българските имоти в Турция и българските имуществени претенции.

В последвалите разговори българската страна прави предложение насрещните имуществени претенции да бъдат обособени в две групи с оглед начина на възстановяване на правата.

Първата група са насрещни имуществени претенции, датиращи от периода 1908 г. до 1945 г., които трябва да бъдат уредени под формата на глобално парично обезщетение, като двете страни направят прихващане на насрещните вземания и страната, която се окаже длъжник, да заплати остатъчното салдо на другата страна. Българските претенции се отнасят до:

1. Имотите на българи, изселени от Турция преди 5/18 януари 1912 г.;
2. Имоти на изселените българи от Мала Азия;
3. Български двувластни имоти;
4. Имоти на експулсирани от Турция български граждани след 1925 г.;
5. Възврънати имоти на българските турци съгласно Протокола от 1925 г.;
6. Имоти на изселени и изселили се българи от Ца-

риград;

7. Екзархийските имоти. Повтаря се българската теза, че тези имоти следва да се разглеждат извън общия контекст на останалите имуществени и финансови претенции поради особения им характер. Претенциите в този вид не са нови. На практика те преповтарят предишни дипломатически документи със или без финансови изразения. Ако можем да намерим нещо различно, то е в по-прецизната формулировка на исканията, направена от експертите на Министерството на външните работи. Направена е подробна обосновка на мотивите, с които българската страна подрежда по този начин своите искания.

Съществуват две главни основания да бъде предложено подобно решение от българската страна: 1. Предположението е, че исканите суми ще бъдат в полза на България предвид стойността на изоставеното имущество от българските правоимащи лица; 2. За разлика от турските граждани, изселили се от България, в голямата си част българите от Източна Тракия и Мала Азия са принудени насилствено да напуснат своите имоти и не са могли да вземат със себе си документи за собственост. Това прави невъзможно възстановяването на тяхната собственост по съдебен ред, както предлага турската страна. Разбирането на българските представители е, че проблемите с имотите на тракийските бежанци са предмет на международното публично право, а не на това от частен характер. Те са възникнали в резултат на едностранното неизпълнение на договореностите по Одринското споразумение от 1913 г. и Договора за приятелство от 1925 г. Протокола към него и Конвенцията за установяване.

Откъс от книгата „Източнотракийският въпрос в българо-турските дипломатически отношения (1913–2016 г.)“, издание на Съюза на тракийските дружества в България и издателство „Захарий Стоянов“

Продължава в следващия брой

ПРЕМИЕРА НА СБОРНИК „ТРАКИЯ“ В ХАСКОВО

Том 7 на сборник „Тракия“ бе представен пред пълната зала „Хасково“ в рамките на честванията на Деня на Тракия – 26 март. За премиерата бяха поканени проф. Светлозар Елдъров, проф. Пламен Павлов, д-р Елена Алекова и Стоян Райчевски, проф. Камен Гаренов.

Димитър Шалапатов, който е отговорен редактор

на сборника заяви, че сред хората помогащи за неговото издаване е водачът на листата на ГЕРБ Делян Добрев. Той припомни, че пращането на Добрев е загинал през 1913 г.

Гостите приветства и заместник-кметът Евгени Консулов, който е потомък на българи от Беломорска Тракия. Той каза, че потомците

трябва да помнят и разказват за героизма и негодите и допълни, че нецелесъобразните политически решения влияят на всички и на обикновените хора.

В редакционната колегия на сборника освен Шалапатов са още Стоян Райчевски, проф. Пламен Павлов, доц. д-р Георги Граматиков, д-р Красимира Узунова, д-р Ма-

рия Бакърджиева, Тания Марева, Кирил Сарджев, Златка Михайлова.

Премиерата на сборника, издание на Тракийски научен институт – филиал Хасково, бе организирана от община Хасково, тракийското дружество „Георги Сапунаров“, регионалният исторически музей и регионалната библиотека „Христо Смирненски“.

В СЕЛО ИЗВОР ПРАВЯТ РАВНОСМЕТКА

На 20 март 2017 г. в пенсионерския клуб се проведе годишното отчетно събрание на тракийския клуб „Димитър Халачев“ в с. Извор. Гости на събранието бяха Тодор Ангелов – председател на тракийското дружество „Екзарх Антим I“ – гр. Бургас и кметът на селото Владо Стоянов. Председателят на клуба Иван Петков изнесе отчет за богатия откъм събития клубен жи-

вот през 2016 г. Беше отбелязано, че членовете на клуба са участвали в патриотични мероприятия, организирани както от тракийското друже-

ство в гр. Бургас, така и в самостоятелно организирани. След събранието беше почетена паметта на патрона на клуба – Димитър Халачев – войвода в Илинденско – Преображенското въстание. Беше отбелязан и Денят на Тракия – 26 март. След това

фолклорната ни група изпълни химна на Тракия. Събитието завърши с полагане на цветя пред паметника на патрона на клуба.

„ПАМЕТ ЗА ТРАКИЯ“

Читалище „Тракия 2008“ и тракийското дружество „Георги Сапунаров“ в Хасково уреди изложба, посветена на Деня на Тракия и на 120 годишнината на организираното тракийско движение.

Най-интересната част в експозицията са пожълтелите снимки от стари семейни албуми, които се показват публично за първи път. Подредени са също 80-годишен сборник с автентични народни песни от Тракия, научни и краеведски изследвания, броеве от сборника „Тракия“ – издание на хасковския филиал на Тракийския научен институт, книги за Капитан Петко войвода, художествена литература. На тракийската тематика, включително от

местни автори.

Показани са и аудио записи на тракийски народни песни в изпълнение на Тодор Кожухаров – красивия глас от сърцето на Тракия, с популярен певец Георги Лушнарвев, възкресил беломорските песни. В изложбата е и наскоро издаденият диск на дамската певческа група „Тракийска дъга“ при читалище „Тракия 2008“ с ръководител Милка Хъркова, архивни снимки на хасковската гордост – ансамбъл „Китна Тракия“.

НА 29 АПРИЛ В СВИЛЕНГРАД

ОСМА НАЦИОНАЛНА СРЕЩА „ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ“

На 29 април 2017 г. в Свиленград ще се проведе Осмата национална инициатива-среща „Завръщане към корените“ с потомци на бежанци от Одринска и Беломорска Тракия и Мала Азия.

Националната инициатива-среща е завръщане към родовете корени, към спомена за мама и татко, баба и дядо, прадедите, към техния бит и обичаи, откриване на досега неоткрити близки и роднини, едно чувство на възвращане, което с думи не може да се опише...

Националната среща е място, където ние, потомците на тракийските и малоазийските бежанци, поставяме въпроси, свързани с нашите деди, получаваме отговори, правим предложения, предлагаме инициативи...

Домакини на националната инициатива-среща „Завръщане към корените“ на 29 април 2017 г. ще бъдат кметът на Община Свиленград Георги Манолов и председателят на тракийското дружество „Тракия“ Василка Вангелова. Съорганизатор на срещата е Съюзът на тракийските дружества в България.

Обръщаме се към вас с молба:

- Да информирате вашите членове и съграждани – потомци на бежанци от Одринска и Беломорска Тракия и Мала Азия за Националната инициатива-среща „Завръщане към корените“;

- Най-късно до 15 април 2017 г. да потвърдите участието си в срещата, вашето и на вашите членове и съграждани – потомци на бежанци от Одринска и Беломорска Тракия и Мала Азия на e-mail: bojana.bogdanova@gmail.com или на адрес София, пощ. код 1527, ул. „Кешан“ № 3, ап. 18, ет. 6, получател Божана Богданова;

- Най-късно до 15 април 2017 г. участниците в срещата, които желаят да продължат в „На раздумка“ продължава...“ в клуба на Тракийско дружество „Тракия“, бул. „България“ 153, трябва да преведат сумата в размер на 10.00 лв. за куверт, за което се информирате допълнително. Както и за богатата програма на срещата в Свиленград.

- За желаещите да пренощуват в гр. Свиленград разполагаме с информация за хотели и къщи за гости в гр. Свиленград;

- Участниците в Националната инициатива – среща „Завръщане към корените“ могат да носят със себе си спомени, родословни дървета, снимки на близки, стари снимки на дедите си, снимки на автентични предмети и експонати останали от дедите им, тракийски гозби за изложбата „От сърчните ръце на тракийката“, да бъдат облечени с тракийски носии.

За контакти и допълнителна информация:

Божана Богданова, ул. „Кешан“ 3, ап. 18;
02/943 59 41 след 20.00 ч.; 0886 201 574;
e-mail: janet_kg@abv.bg; bojana.bogdanova@gmail.com

Честито!

Централното ръководство на СТАБ и редколегията на вестник „Тракия“ честитят на рождениците:

Кирил Киряков – Сливен ..... 17 април 1953 г.

Иван Маринов – Сливен ..... 18 април 1943 г.

Проса Ламбова – Сливен ..... 27 април 1940 г.

ТЪЖНА ВЕСТ
С присърбие съобщаваме, че на
07.03.2017г., след дълго и мъчително
боледуване
ПОЧИНА
Мария Кирилова
Колева
/Бакърджиева/
родена на 29.08.1952г.
Почивай в мир!
Поклон пред светлата ти памет!
род Бакърджиев; брат Станислав; сестра Недка;
вдовица Криволава

СКРЪБНА ВЕСТ
Почина Милка Хъркова
Тракийското дружество „Георги Сапунаров“ и народното читалище „Тракия – 2008“ – Хасково съобщават на всички свои членове и симпатизанти, че на 29 март 2017 г. почина известната тракийска деятелка и основателката на фолклорната група „Тракийска дъга“ Милка Костова Хъркова.
Поклон пред светлата ѝ памет!

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А

Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stbd_sofia@abv.bg, тел. 02/986 71 26; факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSG
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Валентина АНГЕЛОВА (Бургас) – 0879 545 115; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анаета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

ГЕНЕРАЛ ТОДОР БОЯДЖИЕВ:

БЪЛГАРИ, ИМАТЕ ОГРОМЕН ПРОБЛЕМ НА ЮЖНАТА СИ ГРАНИЦА

Това ми каза бившият шеф на КГБ Владимир Крючков в специално интервю, което взех за Българска телевизия през 1994 г.

ИНТЕРВЮ НА ХРИСТО КУФОВ

– България преживява демографска катастрофа, за която политиките предпочитат да мълчат. Нацията ни буквално се затрива: сметките показват, че с това темпо българите ще изчезнат до края на века. Това би трябвало да е въпрос номер едно за службите, които се занимават с националната сигурност. Но за 27 години преход те не са дали знак, че нещо се прави в тази посока. Какво е вашето мнение?

– Трудно ми е да кажа какво правят българските служби в момента, тъй като нямам информация извън тази, която се появява в медиите. Но въз основа на това, което знам от преди 15-20 години и което се е появявало като тенденция в работата на службите, имам всички основания да твърдя, че те са далече от това, което би трябвало да правят, за да се гарантира националната сигурност в по-далечен хоризонт. Тя е широко понятие. В него много важно място заема това, което с основание се нарича демографска криза. Една чезнеща нация, водеща в Европа по смъртност, по ниска раждаемост, по болести, по напускане на младото поколение – всичко това формира огромен национален проблем. Този процес е в страшен ускорен темп за националната сигурност. Тук има и безброй други елементи. Проявите на войнствен ислямизъм на наша територия също е директна заплаха за националния суверенитет и сигурност. Невъобразим факт е на религиозните водачи да се плаща от друга държава. Голяма част от имамите у нас са на издръжка на турския бюджет. Не може хора, които ще проповядват исляма в България, да се обучават в Саудитска Арабия. Те идват и стават преносители на радикален ислям, който никога не е бил характерен за България. Невъобразимо е да се появява партия, финансирана от бюджета на друга държава, каквато е случаят с ДОСТ. Разбира се, че това е проблем

на националната сигурност. Елементарният факт, че за 27 години не ми е известно нито едно дело, нито един осъден и вкаран в затвора чужд шпионин или български гражданин, който работи за чуждо разузнаване, говори, че и контраразузнаването ни не е на нивото на изискванията. Не става въпрос да се създават страхове, но е факт, че през всички тези години на прехода България непрекъснато се разграждаше и е разграден двор.

– Все пак, можеше ли да има някакво противодействие от българска страна?

– Ще кажа нещо, за което също малко се говори. В една от последните мои книги, „Наръчник на шпионина“, съм отделил цяла глава на една важна, но подценявана тема – приятелското разузнаване. Приели сме да мислим, че разузнаването е срещу врага. Но се разузнават и съюзници, и партньори, и приятели, когато трябва да се защити национален интерес. По време на студената война по линия на разузнаването имаше противопоставяне между Франция и САЩ. Независимо че бяха първи партньори в НАТО, те се разузнаваха, особено по линия на научно-техническото разузнаване. Имаше случаи, когато французи обявяваха американски дипломати за персони нон грата, а американците им го връщаха, като обявяваха американските медици кои френски фирми шпионират на тяхна територия и крадат техни научно-технически тайни. Не мисля, че в България има дори зачатъци на приятелско разузнаване.

– Да говорим ли за провал на службите, имайки предвид появата на ДОСТ, намесата на турския посланик Гьокче във вътрешните ни работи и т.н.? Какво трябваше да се направи, за да се предотврати всичко това?

– Предизвикателствата станаха категорично видими. Даже от кумова срама турската страна не прави опит да прикрие намесата си във вътрешните работи на България. Това, което си позволи посланик Гьокче, е „гьонсураптък“, сиреч демонстрация. Тя има

своето обяснение. Турция е пред важни избори, тя е на исторически кръстопът. Кемалистка Турция остава история, появява се нов султанат, както го наричат медиите. Все пак има зачатъци на нормална реакция от наша страна с изгонването на няколко турски граждани. Това е малко. Привикването на посланика ни в Турция Надежда Нейнски в България на дипломатически език носи доста голям заряд, защото не се знае дали ще се върне. Това е ясен знак от страна на външното министерство, че така не става. Тази стъпка предхожда следващо още по-категорично решение – да свалим нивото на дипломатическото представителство, като в Турция не се върне посланик, а временно управляващ. Това е намаляване на нивото на дипломатическите отношения и добър знак от българска страна към Турция, че не може да си позволява такива крайности.

– Не намирате ли, че ДОСТ, макар и открито протурска партия, свърши добра работа, тъй като не успя да влезе в парламента, но откъсна доста гласове от ДПС, което вместо традиционните 13-15% получи 8.99 на сто?

– Въпросът ви е абсолютно точен. ДПС загуби над 30 хиляди гласа. Всяко зло за добро. Но за мен е по-важно, че част от тези гласове не отидоха към ДОСТ, а към други български партии, което показва, че и в средите на българите с турско самосъзнание, изповядващи исляма, текат положителни процеси. Все пак част от тях отново осъзнават, че те са български граждани. Във връзка с това не ми се ще да отхвърля с лека ръка и правото на Ахмед Доган на катарзис. Но не мога да забравя, че тъкмо Доган беше този, който връчи списъка с имената на българските разузнавачи на турския посланик. Въпреки че патристите се бият в гърдите, една от малките организации у нас – тракийската, твърдо стои зад своето решение: ДПС е етническа партия, регистрирана и допусната в политическия жи-

Генерал-майор Тодор Бояджиев е роден през 1939 г. в Карнобат. Завършва радиоинженерство. Работи 30 години в системата на МВР, от тях 26 в българското разузнаване – 13 в научно-техническото и 13 във външното. През 1990 г. става първи главен секретар на МВР и зам.председател на Съюза на тракийските дружества. Депутат във Великото и в 39-то НС. Женен, с две деца. Владее английски и руски език.

вот на България в нарушение на Конституцията. А плюсят от появата на ДОСТ е да се види наистина кой кой е.

– Мислите ли, че Турция ще върне някога тези 15 или 20 милиарда долара, които дължи на тракийските бежанци като компенсация за заграбеното им имущество?

– Не бих извел на първо място материалното и финансовото, въпреки че това е законно право. Малко от него е гарантирано в Ангорския договор, който никога не е бил спазван в тази част от Турция. Там са предвидени възмездия за отнетите имоти, които тя никога не е изпълнила като задължения по него. Искам отново категорично да заявя, че всички български правителства, особено в периода на прехода, са проявявали боязливост да поставят ясно и категорично въпроса, че това, което се е случило с тракийските българи през 1912–1923 г., е геноцид. Никое правителство и почти никоя партия не поставят категорично искането Турция да признае историческия факт, че над българското население е бил извършен геноцид. Преди промените това също е премълчавано, защото той е извършен от турската армия по времето на кемалистите. Смята се е, че като не говорим по въпроса, работим за развитието на българо-турските отношения. Не може да има трайно развитие, ако не прочетем историята. Ние, тракийците, имаме един принцип, срещу който днес много от патристите скачат, но вече 80 години той е лого на вестник „Тракия“: „Не забравяйте, но не отмъщавайте.“ Ние гледаме на реалностите с погледа на съвремието. Не може днес да става въпрос за възстановяване на територии, това е двустранен процес. Но не може турски политици да говорят, че в сърцето им са Търговище и Кърджали и че страдат за братята си в една изконна

българска територия. Не може български министър-председател – Иван Костов, да иска в Бурса извинение за възродителния процес и дума да не отронва за извинение от турска страна за геноцида над българите. Божидар Димитров не уцели момента – не бива да се създава впечатление, че финансовата страна е водеща. Водеща е моралната. Историята трябва да се знае такава, каквато е. Но имаме пълно основание да говорим за защита на личните интереси във финансовата и имуществената сфера. Отнетото трябва да се върне или да се компенсира.

– Кажете, че кемалистка Турция е вече в историята, а наши коментатори дори твърдят, че за България има опасност от кипърски сценарий. Възможно ли е това?

– Ще си позволя да се самоцитирам. Преди повече от 20 години по договор с Българската национална телевизия работех по проект за 12-сериен филм „Разузнаването през 21 век“. Той не се осъществи, защото пак по време на кабинета на Иван Костов на парашутираната директорка на БНТ ѝ бе дадена команда – никакъв филм с генерал Бояджиев. А той вече бе заснет. Филмът не се случи. На базата на 52 мои интервюта, от които 26 с водещи американски и 26 с водещи руски професионалисти се появи книгата ми „Разговори за разузнаването“. Там има интервю с Владимир Крючков. Едно от постиженията ми в тази сага, продължила 2 години с пътувания до САЩ и Русия, за да взема тези интервюта, е, че две седмици след като излезе от затвора „Матроска тишина“, Крючков застана пред камерата и моя микрофон и даде интервю за този филм. Преди 24 години, като бивш шеф на съветското разузнаване и следователно много информиран човек,

той заяви: „Братя българи, не пренебрегвайте ислямския фактор на южната ви граница. Вие на тази граница имате огромен потенциален проблем.“ Явно имаше предвид прецедента с Кипър от 1974 г.

И тук отново опираме до приятелското разузнаване, който предизвиква критична реакция сред моите колеги от старото поколение. Тогава заявих, че няма нищо лошо да има силна резидентура на ЦРУ в американското посолство в София. Особено актуален беше тогава въпросът за организираната престъпност, за това, че тя прониква в управлението на държавата, че я бяхме докарали дотам някои анализатори да твърдят, че във всяка държава има организирана престъпност, но в България страната е овладяна от нея, т.е. мафията си има държава. Една обективна информация на разузнаване като американското би повлияла положително и върху външната политика на Америка към България. Тази компонента в работата на американската резидентура съвпада с националния интерес. Когато информацията е придобивана и докладвана обективно, тя съвпада с националния интерес и не можем да скачаме прекомерно против тази дейност. За съжаление в разузнаването обикновено не е така, а се работи за това да се създават канали, да се вербува агентура за влияние, да има намеса във вътрешните работи и т.н. За това тук е много важен принципът „приятелството си е приятелство, но сиренето е с пари“. И когато американската, турската, руската, Н-тата резидентура си позволява да работи срещу националния интерес на една суверенна държава, трябва бой през ръцете. Не трябва да се колебаем да им казваме: „Окей, ние сме партньори и съюзници, но вие отивате твърде далече. Или престанете, или ще ни принудите да приложим съответните мерки.“ Няма твърдост, категоричност, решимост. Ще си позволя да добавя още нещо. За мен е израз на признание, че екипи на Би Би Си през последните месеци на два пъти идват тук, на същата тази маса, и говорим по 3-4 часа. Наскоро радио Би Би Си излъчи 30-минутен репортаж от тези разговори, а през април националната телевизия и „Дискавър“ ще излъчат филм, който също е сниман тук, в дома ми. („Златна възраст“)